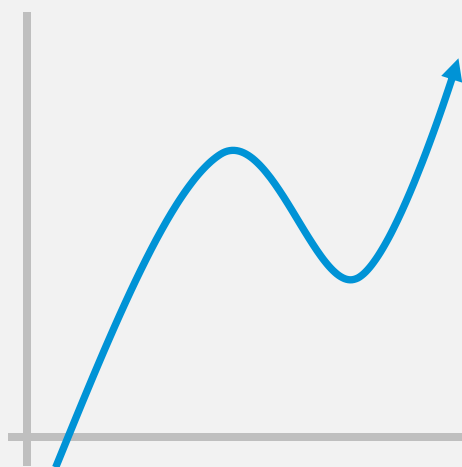

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY
ČESKÉ REPUBLIKY

SPOLEČNÉ ŠETŘENÍ SP ČR A ČNB V NEFINANČNÍCH PODNICÍCH

VÝSLEDKY ŠETŘENÍ Z 1. ČTVRTLETÍ 2024

AUTOŘI: MILAN KLEMPÍŘ, BOHUSLAV ČÍŽEK, ANNA NOVOTNÁ

Zpracováno Svazem průmyslu a dopravy ČR na základě společného šetření
mezi nefinančními podniky Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky

Výsledky šetření - bariéry růstu přetrvávají, firmy stále vyhlíží nejistoty

Šetření mapuje situaci v prvním čtvrtletí 2024 a očekávání respondentů zejména pro letošní rok. Výsledky dokládají přetrvávající opatrnost firem ve svých vyhlídkách. Jednou z hlavních bariér růstu stále zůstává nízká domácí a zahraniční poptávka. S tím souvisí také výhled zakázek na dalších 3-6 měsíců, který je i přes dílčí zmírnění klesající.

Respondenti v šetření také naznačují určitou stabilizaci pohledu na ceny materiálů a surovin či na ceny energie, dopady předešlého zdražení ale stále považují za významné bariéry. Mezi další překážky se řadí vysoké náklady na práci a nedostatek kvalifikované pracovní síly.

Hlavní bariéry růstu dle šetření a jejich vývoj ve sledovaném období oproti situaci rok předtím přibližuje níže uvedené srovnání.

Bariéry růstu	Vnímání respondentů ve sledovaném období	
	1. čtvrtletí 2023	1. čtvrtletí 2024
Nedostatečná poptávka - tuzemsko	zlepšení 13 %	zlepšení 12 %
	zhoršení 24 %	zhoršení 23 %
Nedostatečná poptávka - zahraničí	zlepšení 11 %	zlepšení 13 %
	zhoršení 20 %	zhoršení 16 %
Ceny materiálů a surovin	zlepšení 7 %	zlepšení 13 %
	zhoršení 63 %	zhoršení 33 %
Ceny energie	zlepšení 11 %	zlepšení 24 %
	zhoršení 58 %	zhoršení 33 %
Vysoké náklady na práci	zlepšení 1 %	beze změny 64 %
	zhoršení 49 %	zhoršení 36 %
Nedostatek kvalifikované pracovní síly	zlepšení 1 %	zlepšení 4 %
	zhoršení 35 %	zhoršení 26 %

Firmy v šetřeních vyjadřovaly, jak vnímají stávající situaci v porovnání oproti situaci rok předtím. Tj. např. začátkem roku 2023 se jednalo o začátek roku 2022. První čtvrtletí letošního roku naopak srovnávalo stav vůči prvnímu čtvrtletí roku 2023. Zdroj: společné šetření SP ČR a ČNB mezi nefinančními podniky

Společné šetření SP ČR a ČNB

Unikátní společný projekt významné mezinárodně uznávané měnové instituce a nejvýznamnějšího zaměstnavatelského Svazu v ČR. Pravidelné čtvrtletní šetření zahrnuje aktuální informace od firem, jejich očekávání, faktory a bariéry, stav podnikatelského prostředí.

Za 1. čtvrtletí 2024 se šetření zúčastnilo 149 respondentů. Databáze výsledků dostupná na webu ČNB [zde](#).

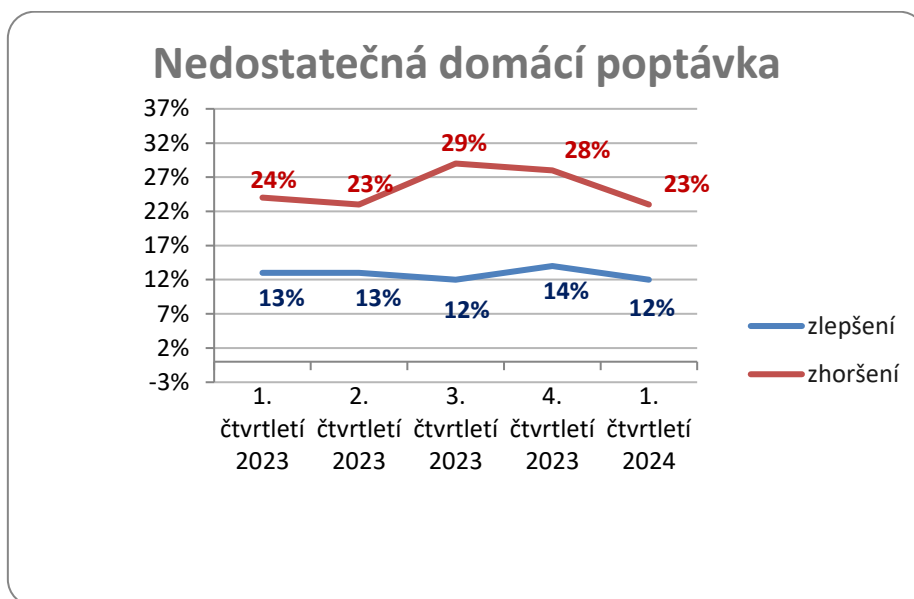
Autoři: Milan Klempíř, Bohuslav Čížek, Anna Novotná

VÝSLEDKY PODROBNĚ

1. Nízká poptávka a pesimistický výhled zakázek

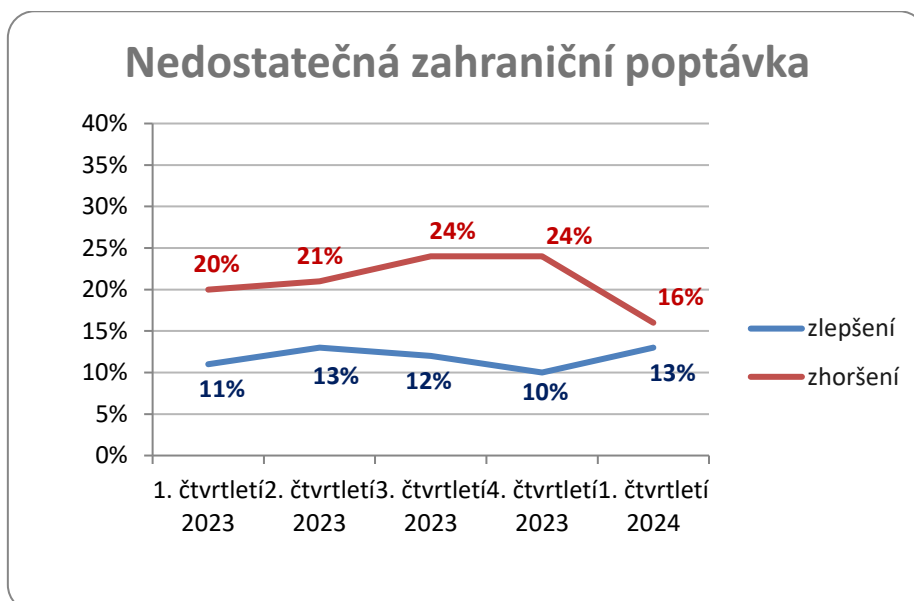
„Firmy vnímaly nadále domácí poptávku jako jedno z bariér růstu. Omezená koupěschopnost daná mimo jiné dopady předešlé vyšší míry inflace či cenami energie je patrná napříč EU.“

Respondenti v šetřeních SP ČR a ČNB poukazují již více než rok na efekt slabé domácí poptávky, což dokládá mj. níže uvedený graf. Mezi dotazovanými převládá již poněkolikáté po sobě pocit zhoršení oproti výchozí situaci rok předtím.

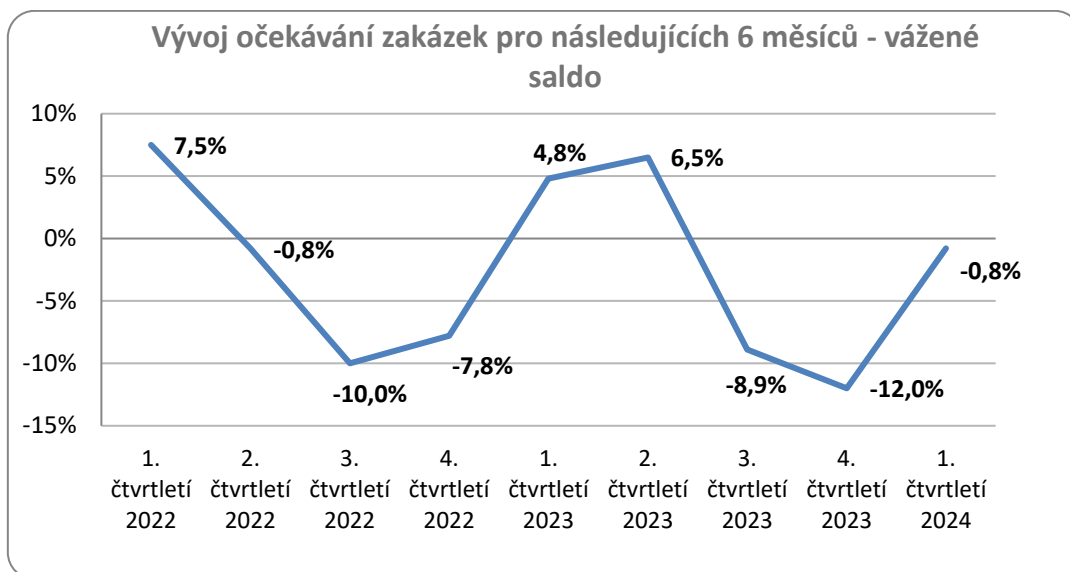
Zdroj: šetření SP ČR a ČNB (pokud dále není uvedeno jinak, jedná se o grafy z těchto šetření)

Stejný trend je bohužel patrný i v případě zahraniční poptávky, ačkoliv je patrné určité zmírnění negativních tendencí. České firmy jsou navázané ve velké míře na Německo, kde prozatím není situace příliš příznivá (viz Box 1), místní firmy se dosud potýkají se slabou koupěschopností odběratelů a poklesem produkce.

VÝSLEDKY SPOLEČNÉHO ŠETŘENÍ SP ČR A ČNB ZA 1. ČTVRTLETÍ 2024

Stejně jako výsledky hodnocení stávající poptávky je v záporných hodnotách také predikce zakázek. Pesimistické očekávání na dalších 6 měsíců bylo ale na začátku roku významněji zmírněno, což může korespondovat s výhledem postupného obratu, patrného i z jiných indicií.

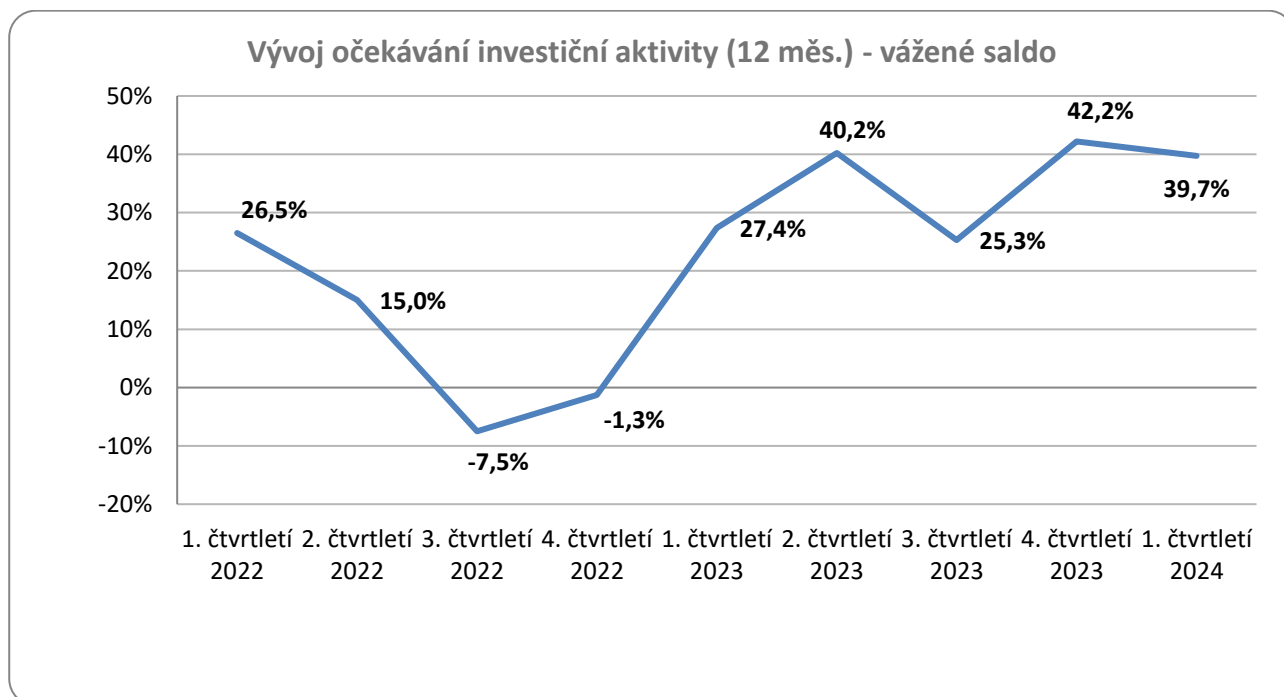

Neuspokojivý stav zakázek je ovlivněn dopady předešlého zvýšení spotřebitelských cen a propadem reálných mezd, nízkým spotřebitelským sentimentem a obecně horší ekonomickou situací v celé EU. Částečné zlepšení poptávky v tomto roce by ale mohla přinést vyšší cenová stabilita (vlivem poklesu inflačních tlaků) a očekávání mírného hospodářského oživení u našich hlavních obchodních partnerů.

2. Investice porostou

„Očekávání investic je optimistické, jejich role je stěžejní v zelené transformaci či automatizaci výroby. Výhled je ale ovlivněn i nízkou srovnávací základnou. Ukazatel navíc nehovoří o míře růstu“.

Podniky v letošním roce očekávají převážný růst investic, vážené saldo očekávání vývoje investiční aktivity na dalších 6-12 měsíců (tj. cca na celý letošní rok) je výrazně kladné. Pozitivní predikce investic ale do jisté míry vychází i z nižší základny na přelomu roku 2022 a 2023. V kontextu vývoje zakázek je třeba být opatrný ohledně objemu investic, který tento ukazatel přímo nesleduje.

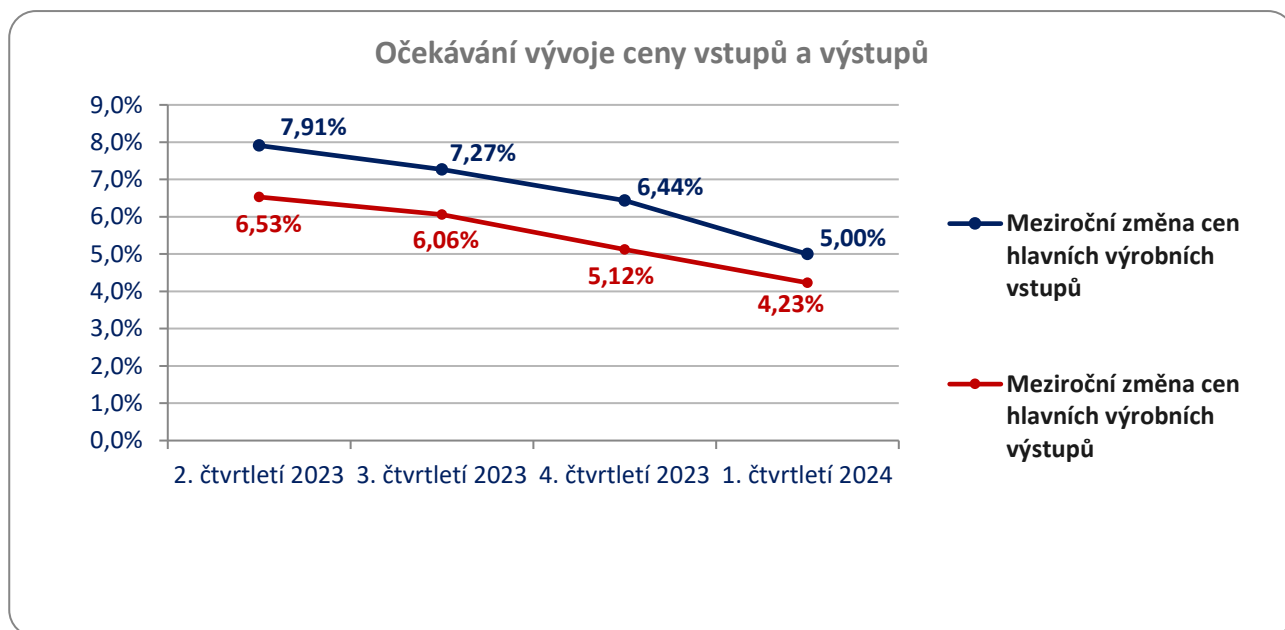
Podniky si uvědomují nutnost pravidelných investic pro zachování své konkurenceschopnosti, ať už vlivem zelené transformace a vysokých cen energie v mezinárodním porovnávání nebo tlakem na automatizaci výroby z důvodu nedostatku pracovníků na trhu. Investice ale na druhou stranu limituje stále nepříliš příznivý ekonomický vývoj poznamenaný slabou poptávkou, předešlým růstem cen některých vstupů apod. Nicméně v dalších měsících by investice mohla dále povzbudit například nabíhající podpora z evropských fondů a ke konci roku také nižší náklady financování v důsledku snižování úrokových sazeb ČNB.

3. Inflační očekávání přetrvávají

„Inflační tlaky rychle klesly, což se nyní začíná projevovat i v klesajících inflačních očekáváním. Ačkoliv jsou odhady podniků stále nadsazené, jsou do jisté míry pocitovým vnímáním s ohledem na nedávný vývoj.

Šetření v minulém roce dokládalo poměrně vysoká a nepříliš klesající inflační očekávání, nicméně aktuální výsledky ukazují na výraznější snižování obav podniků. Firmy sice stále v horizontu 1 roku očekávají nárůst spotřebitelských cen o 4 %, vyšší ceny hlavních výrobních vstupů o 5 % a výrobních výstupů o 4,23 %, nicméně v novém roce je patrný více optimistický přístup v reakci na pokles meziroční spotřebitelské inflace dle ČSÚ. Ta je totiž na úrovni běžných hodnot.

Statistiky ČSÚ ukazují, že od začátku roku se meziroční růst spotřebitelských cen udržuje v pásmu 2-2,3 % a v letošním roce se dle makroekonomických predikcí včetně té Svazu průmyslu a dopravy očekává průměrná míra inflace pod 3 %. Dynamika cen průmyslových výrobců se taktéž dostala až na nulu.

Ačkoliv v ekonomice dosud přetrvávají dílčí inflační tlaky v podobě například mzdových očekávání, růstu cen některých služeb či ropy, dopad na celkovou inflaci by neměl být příliš výrazný, mj. i z důvodu slabé poptávky.

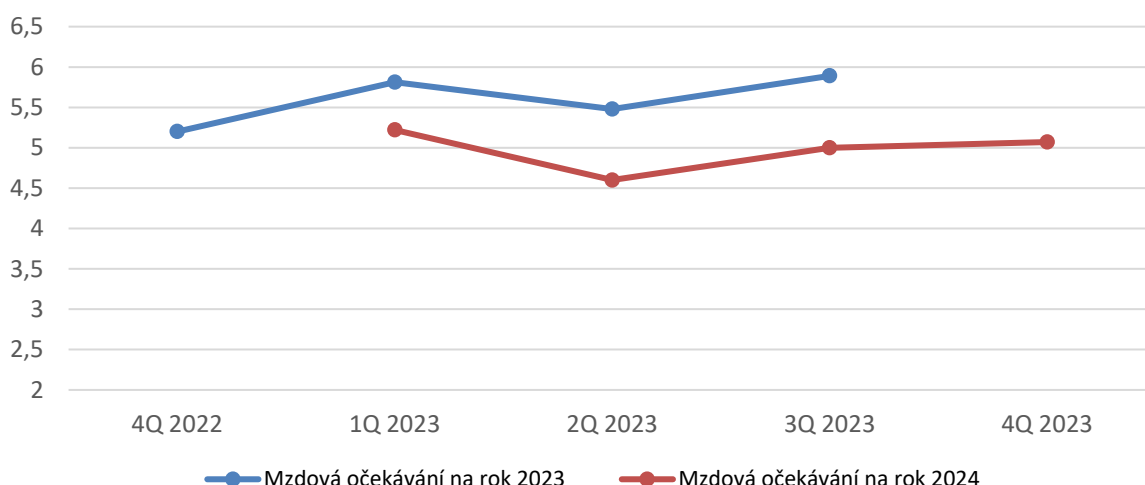
Stále je ale nutné zachovávat určitou opatrnost. Inflační očekávání jsou stále neukotvená a vychází do jisté míry z pocitového vnímání a nejistot podniků v uplynulých čtyřech letech – v době zpřetrhání globálních obchodních řetězců během covidové pandemie a poté během energetické krize. Pokud by došlo k většímu inflačnímu impulsu, mohou rychle narůst a tlačit na další zvýšení cen.

4. Dlouhodobý nedostatek zaměstnanců či inflační očekávání nadále tlačí na růst mezd

„Firmy se i přes určité zmírnění tlaků na trhu práce dlouhodobě potýkají s nedostatkem kvalifikované pracovní síly. Jedná se o další překážku jejich rozvoje a omezení konkurenceschopnosti ČR.“

Dlouhodobý nedostatek zaměstnanců má negativní vliv na budoucí rozvoj firmy a ve svém důsledku navyšuje mzdové náklady prostřednictvím vyjednávání o platech. Dle aktuálního šetření firmy v letošním roce očekávají nárůst mezd okolo 4,7 %, avšak odhady podniků jsou často oproti skutečnosti podhodnoceny.

Vývoj mzdových očekávání firem na roky 2023-2024 (v %)

Navzdory nepříliš příznivé ekonomické situaci a rozdílnému vývoji inflace se mzdová očekávání během posledních šetření udržovala na podobné výši. Dle aktuálních údajů totiž v českém hospodářství stále chybí okolo čtvrt milionu potenciálních pracovníků a české firmy si uvědomují, že je nutné udržet si své zaměstnance. Zejména pokud se jedná o kvalifikovanější pracovníky, kteří jsou stěžejní pro rozvoj mnohých firem a jejichž nábor je časově i finančně nákladný.

BOX 2 – Řešení nedostatku zaměstnanců

- **Mobilizace vnějších zdrojů** – v důsledku nedostatku tuzemských zaměstnanců potřebují firmy nadále nabírat pracovníky i z dalších zemí. Potýkají se ale s řadou administrativních překážek. SP ČR požaduje, aby vláda usnadnila nábor zahraniční pracovní síly.
- **Mobilizace vnitřních zdrojů** – od motivace seniorů k participaci na trhu práce až po dřívější návrat do zaměstnání žen z mateřské a rodičovské dovolené, který je často omezen nedostatkem předškolních zařízení. Součástí by mohlo být i efektivnější využití zaměstnanců snížením počtu zaměstnanců státní správy.
- **Úspora zaměstnanců** - překážky spojené s náborem kvalifikovaných pracovníků a vysokými mzdovými náklady motivují firmy k automatizaci a digitalizaci. Česko však stále v této oblasti spíše zaostává. Pomoci by mohly po vzoru sousedního Polska daňové odpočty na robotizaci.
- **Modernizace zákoníku práce** – revize vybraných institutů, digitalizace agendy pracovněprávních vztahů s cílem reagovat na potřeby trhu práce, změny ve struktuře firem, organizaci práce, aj.

PŘIDEJTE SE K ŠETŘENÍ

Ojedinelá spolupráce

Od roku 2011 provádí Svaz průmyslu a dopravy ČR (SP ČR) ve spolupráci s Českou národní bankou pravidelná čtvrtletní šetření. Respondenty jsou podniky z nefinančního sektoru, jejichž struktura je vybrána tak, aby odrážela strukturu české ekonomiky.

Chcete se zapojit?

Svůj zájem sdělte prosím pracovníkům ČNB zodpovědným za statistické šetření na e-mail Setreni@cnb.cz, tel.: 224 414 398, kde Vám poskytnou podrobnější informace k obsahu šetření a ke způsobu vyplňování statistického dotazníku.

Šetření nabízí obrázek o aktuálním stavu a očekávaném vývoji podnikatelského prostředí jak z pohledu vnitřních, tak i vnějších podmínek.

Využití

Šetření Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky využívá jako základ pro prosazování zájmů zaměstnavatelů a podnikatelů. Přidanou hodnotu vytváří pohled samotných podniků, na jehož základě může být argumentace věcnější a silnější.

Výsledky pomáhají: *Poskytnout signály o budoucím vývoji a situaci v podnikové sféře ekonomiky; Varovat před možnými problémy, poukazovat na slabá místa a rizika; Při tvorbě makroekonomické prognózy ČNB pro účely měnové politiky.*